

Załącznik do uchwały Nr 24/899/13
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 19 czerwca 2013 r.

**Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy
w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego
do roku 2020**

Toruń, 2013 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1. Podstawy prawne „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”	6
1.1. Dokumenty, programy krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie	6
1.2. Regionalne akty prawne z zakresu polityki społecznej dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie	9
2. Zjawisko przemocy domowej – podstawy teoretyczne.....	10
2.1. Definicje	10
2.2. Formy przemocy.....	10
3. Działania samorządu województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2011 w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	12
3.1. Działania samorządu województwa kujawsko-pomorskiego wobec osób stosujących przemoc	14
4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w województwie kujawsko-pomorskim	15
4.1. Zasoby instytucjonalne w województwie kujawsko-pomorskim	28
4.1.1. Punkty Konsultacyjno-Informacyjne (PIK).....	31
4.1.2. Ośrodki Wsparcia.....	32
4.1.3. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia.....	33
4.1.4. Ośrodki Interwencji Kryzysowej	34
5. Priorytety oraz kierunki interwencji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy.....	37
6. Cel główny	38
6.1. Cele szczegółowe	38
7. Plan finansowy i źródła finansowania programu	40
8. Monitorowanie realizacji programu	43
9. Podstawowe założenia i system realizacji (realizacja programu)	45

Spis tabel

Tabela 3.1. Działalność Biura ds. Polityki Prorodzinnej i Przeciwdziałania Przemocy w ujęciu liczbowym w latach 2009 - 2011	13
Tabela 4.1. Liczba sprawców przystępujących i kończących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie	29
Tabela 4.2. Rodziny objęte świadczeniami z pomocy społecznej z powodu przemocy z terenu województwa kujawsko – pomorskiego	35
Tabela 7.1. Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2011-2012 r.	41
Tabela 7.2. Szacowane środki finansowe na realizację działań programu w rozbiciu na poszczególne lata.....	42
Tabela 8.1. Tabela monitorowania realizacji „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”	43

Spis rycin

Ryc. 4.1. Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie (procedura NK) w liczbie interwencji domowych ogółem (niezwiązanych z przemocą w rodzinie) przeprowadzonych przez policję województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 r.	16
Ryc. 4.2. Liczba interwencji domowych policji (procedura NK) w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2009-2011	17
Ryc. 4.3. Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	18
Ryc.4.4. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem.....	19
Ryc. 4.5. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w 2011 r.	20
Ryc. 4.6. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2009-2011 w województwie kujawsko-pomorskim w ramach realizacji procedury policyjnej „Niebieskiej Karty”	21
Ryc. 4.7. Sprawcy przemocy domowej w latach 2009-2011	22
Ryc. 4.8. Sprawcy przemocy domowej w 2011 r.....	22
Ryc. 4.9. Liczba sprawców przemocy domowej w latach 2009-2011 w ramach realizacji procedury programu „Niebieskiej Karty”	23
Ryc. 4.10. Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w latach 2009-2011	24
Ryc. 4.11. Zestawienie liczby sprawców przemocy domowej ogółem z liczbą sprawców działających pod wpływem alkoholu w latach 2009-2011	25
Ryc. 4.12. Powiadomienie podmiotów zewnętrznych o sytuacji w rodzinie.....	26
Ryc. 4.13. Interwencje domowe w sprawie przemocy w rodzinie na 100 000 mieszkańców w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego	28
Ryc. 4.14. Instytucje wyspecjalizowane w udzielaniu pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie	36

Wprowadzenie

Wobec zjawiska przemocy narosło wiele negatywnych stereotypów, w potocznej opinii problem dotyka rodzin z problemem alkoholowym, dysfunkcyjnych, ubogich, beneficjentów pomocy społecznej. W rzeczywistości dotyczy wszystkich rodzin niezależnie od ich dochodu i statusu społecznego. Brak rzetelnego rozpoznania problemu negatywnie wpływa na efektywność działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz rozwiązywanie jej skutków. Ze względu na znaczenie, jak i rozmiar występowania zjawiska przemocy, przeciwdziałanie mu stanowi jedno z ważniejszych zadań samorządu w obrębie polityki społecznej. Na mocy Uchwały Nr 50/1602/12 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2012 r. został powołany zespół autorski celem opracowania „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”. Program został poddany konsultacjom społecznym. Zakłada on realizację kompleksowych, interdyscyplinarnych działań mających na celu przeciwdziałanie i ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie w województwie kujawsko-pomorskim. Program stanowi podstawę do stworzenia sprawnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez podniesienie efektywności podejmowanych działań, a co się z tym wiąże skutecznie doprowadzi do ograniczenia skali tego zjawiska. Program jest zatem dokumentem wskazującym sposób i kierunki realizacji ustawowych zadań województwa w oparciu o przepisy obowiązującego prawa oraz wieloletnie doświadczenia środowisk zajmujących się przeciwdziałaniem zjawisku przemocy na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Z uwagi na fakt iż „Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020” jest pierwszym programem w tym obszarze w regionie, nie został opracowany raport ewaluacyjny.

1. Podstawy prawne „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”

Przesłankę do opracowania „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”, stanowi treść artykułu 6 ustęp 6 ustawy z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), który określa, że: „Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.”¹

1.1. Dokumenty, programy krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, dotyczącym kwestii podstawowych praw człowieka jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje

¹ Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 6 ust 6

każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. „Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”, pozostaje spójny z najważniejszymi polskimi dokumentami regulującymi problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Tym samym, w swych założeniach, wpisuje się w cele Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjętego Uchwałą 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r.

Podstawą tworzenia Programu, są również zapisy ustaw:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356, z późn. zm);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r. poz. 596, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594)
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, z późn. zm);

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536);
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.).

Założenia do Programu opierają się także na wskazanych poniżej aktach prawnych:

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 28, poz. 146);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących

przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259);

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011r. Nr 126, poz. 718);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245).

1.2. Regionalne akty prawne z zakresu polityki społecznej dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie

„Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”, stanowi integralną część Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007 – 2020 stanowiącą załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr XLI/586/05 z dnia 12 grudnia 2005 r. wpisując się w jej priorytety. Program odnosi się do trzeciego Priorytetowego obszaru działań jakim jest Rozwój zasobów ludzkich oraz przyjętymi w jego ramach kierunkami działań: „Działanie 3.5. Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności”, a w nim szczegółowe „Działanie 3.5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu”. Uchwałą Sejmiku Województwa z dnia 28 sierpnia 2006 r. nr XLVIII/741/06 został przyjęty Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny, dający podstawę dla jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów do aplikowania o dotacje unijne oraz środki z budżetu województwa w zakresie szeroko rozumianej polityki prorodzinnej. Główny cel Programu to tworzenie warunków umożliwiających realizowanie na szczeblu wojewódzkim oraz w lokalnych samorządach wspólnej polityki regionalnej na rzecz wzmocnienia rodziny;

zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe wypełnianie przez nią podstawowych zadań. Uchwałą Nr XXIX/494/12 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. został przyjęty „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Kujawsko-Pomorskim do roku 2015”.

2. Zjawisko przemocy domowej – podstawy teoretyczne

2.1. Definicje

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), przez przemoc w rodzinie należy rozumieć „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2.2. Formy przemocy

- **Przemoc fizyczna** – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, to: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy itp.
- **Przemoc psychiczna** – wszystkie działania zmierzające do poniżenia ofiary, obrażenia, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości, szantaż emocjonalny, „zabawa” uczuciami członka rodziny, manipulacja, to:

wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

- **Przemoc seksualna** – zmuszanie ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli, to: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- **Przemoc ekonomiczna** – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. itp. ² To ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego.
- **Zaniedbanie** – stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia i higieną. Zaniedbanie to także niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i związanych z ubiorem.

² <http://www.niebieskalinia.org/nowaTest/index.php?option=comcontent&view=article&id=36>

3. Działania samorządu województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2011 w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Dotychczasowe działania samorządu województwa w zakresie pomocy ofiarom przestępstw w tym ofiarom przemocy w rodzinie wynikały z Decyzji Nr 43 z dnia 20 lipca 2000 roku Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu wydanej na podstawie art. 43 ust 1 ustawy o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r. poz. 596, z późn. zm.) w sprawie ustanowienia „Rzecznika Praw Ofiar” przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu oraz Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii, Innych Uzależnień oraz HIV/AIDS w Województwie Kujawsko-Pomorskim do 2010 (uchwała nr XLV/674/06 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 kwietnia 2006 r.), jako zadanie własne województwa pod nazwą Kujawsko-Pomorska Niebieska Linia. Zadania z zakresu pomocy ofiarom przestępstw w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz handlu ludźmi realizowane są w ramach projektu Kujawsko-Pomorska Niebieska Sieć. W ramach tego zadania od 1999 roku pod numerem 0 800 154 030 działa Telefoniczne Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie pod nazwą Kujawsko-Pomorska „Niebieska Linia” finansowana ze środków samorządu województwa oraz ze środków samorządów gminnych współfinansujących to zadanie na mocy zawartych porozumień. W obecnie przyjętej formule jest to Poradnia o zasięgu regionalnym oferująca mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego bezpłatną pomoc psychologiczną oraz prawną z możliwością ustanowienia adwokata jako pełnomocnika w postępowaniu sądowym. W 2008 roku wprowadzono interaktywną formę kontaktu z klientem, poprzez dołączenie internetowej poradni prawnej oraz stworzenie linku na stronie internetowej województwa informującej o aktualnych działaniach podejmowanych w zakresie profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Od 2010 roku prowadzone są bezpłatne

mediacje rodzinne, gdyż w wielu przypadkach osoby zainteresowane wykazują wolę, aby podjąć pracę w kierunku przywrócenia poprawnych stosunków rodzinnych. W celu umożliwienia skorzystania z pomocy wszystkim mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego, wprowadzono także co miesięczne dyżury prawnika we wszystkich przedstawicielstwach urzędu tj. w Bydgoszczy, Inowrocławiu, Grudziądzu oraz Włocławku, a od 2010 roku także w Chełmnie, Brodnicy oraz Lipnie. Organizowane są szkolenia, warsztaty, konferencje oraz kampanie społeczne, których głównym celem jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących z osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz promowanie wartości rodzinnych, metod wychowawczych bez użycia przemocy, edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie. Systemowo realizowane zadania w obszarze profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają służyć przebudowie świadomości społeczeństwa wobec tego zjawiska oraz zmniejszenie jego skali w województwie.

Tabela 3.1. Działalność Biura ds. Polityki Prorodzinnej i Przeciwdziałania Przemocy w ujęciu liczbowym w latach 2009 - 2011

	2009	2010	2011
Ilość nowych spraw, zarejestrowanych w Biurze ds. Polityki Prorodzinnej i Przeciwdziałania Przemocy	290	317	272
Ilość spraw przekazanych do kancelarii adwokackich	35	38	45
Liczba interwencji dotyczących zaniedbań i przemocy wobec małoletnich dzieci przez ich prawnych opiekunów	12	16	14
Ilość konsultacji udzielonych przez pracowników Telefonicznego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”	961	1130	1001
Ilość konsultacji osobistych udzielonych przez pracowników Telefonicznego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w	193	261	580

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydział Pomocy i Polityki Prorodzinnej

W wielu przypadkach konsekwencją przemocy oraz uzależnień jest nie tylko rozpad więzi rodzinnych, ale również kłopoty finansowe oraz lokalowe. Osoby uzależnione nie podejmują pracy, albo tracą ją z powodu nadużywania alkoholu lub stosowania innych używek, nie mając na uwadze dobra swojej rodziny i troski o zaspakajanie jej potrzeb. Aby zdobyć pieniądze, zaciągają kredyty i pożyczki powodując narastające długi stanowiące poważne niebezpieczeństwo dla rodzinnych finansów. W tego typu sytuacjach to na osobie doznającej przemocy spoczywa zazwyczaj większość obowiązków wynikających z posiadania rodziny, w tym ciężar utrzymania domu i wychowania dzieci. Osoba poddawana tak dużej presji, często nie jest w stanie dłużej funkcjonować w tak niesłychanie trudnej sytuacji rodzinnej. Dlatego każdą sprawę związaną z przemocą należy rozpatrywać indywidualnie mając na uwadze wszystkie jej aspekty. Także pomoc udzielona osobom doznającym przemocy, aby była skuteczna musi mieć charakter kompleksowy i wielowymiarowy.

3.1. Działania samorządu województwa kujawsko-pomorskiego wobec osób stosujących przemoc

Samorząd województwa kujawsko-pomorskiego realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje kompleksowe działania mające na celu nie tylko udzielenie pomocy osobom, które przemoc już dotknęła. Skupia się także na działaniach z obszaru profilaktyki przemocy oraz pomocy skierowanej do osób stosujących przemoc.

Nie można bowiem zapominać, że udzielenie pomocy prawnej i psychologicznej ofierze to często za mało, aby zapewnić jej bezpieczeństwo i spowodować

zmianę jej sytuacji rodzinnej. Dlatego konieczne jest równoległe prowadzenie działań wobec sprawców przemocy zmierzające do zmiany zachowań.

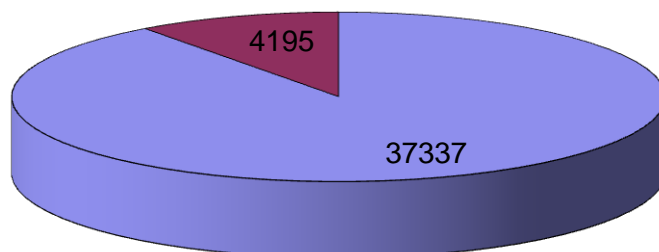
Mając to na uwadze samorząd województwa finansuje szkolenia dla trenerów w kujawsko-pomorskim korekcyjno-edukacyjnym programie pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie według modelu Duluth. Są one prowadzone na dwóch stopniach zaawansowania i dają następnie uprawnienia do prowadzenia warsztatów dla sprawców przemocy. Oferta szkoleniowa skierowana jest do kuratorów, pracowników pomocy społecznej, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz pracowników instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

Ze środków województwa finansowane są także warsztaty prowadzone przez wykwalifikowanych trenerów skierowane do osób stosujących przemoc według modelowego programu dla sprawców przemocy w rodzinie, według modelu Duluth.

4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w województwie kujawsko-pomorskim

Przedstawiając szacunkowy rozmiar zjawiska przemocy w rodzinie w województwie kujawsko-pomorskim, można posłużyć się analizą statystyk policyjnych dotyczących interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie z Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy. W 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano 37 337 interwencji domowych. W 4 195 przypadkach interweniowano w związku z występowaniem przemocy w rodzinie (procedura Niebieskiej Karty).

Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie (procedura NK) w liczbie interwencji domowych ogółem (niezwiązanych z przemocą w rodzinie) przeprowadzonych przez policję województwa kujawsko - pomorskiego w 2011 r.

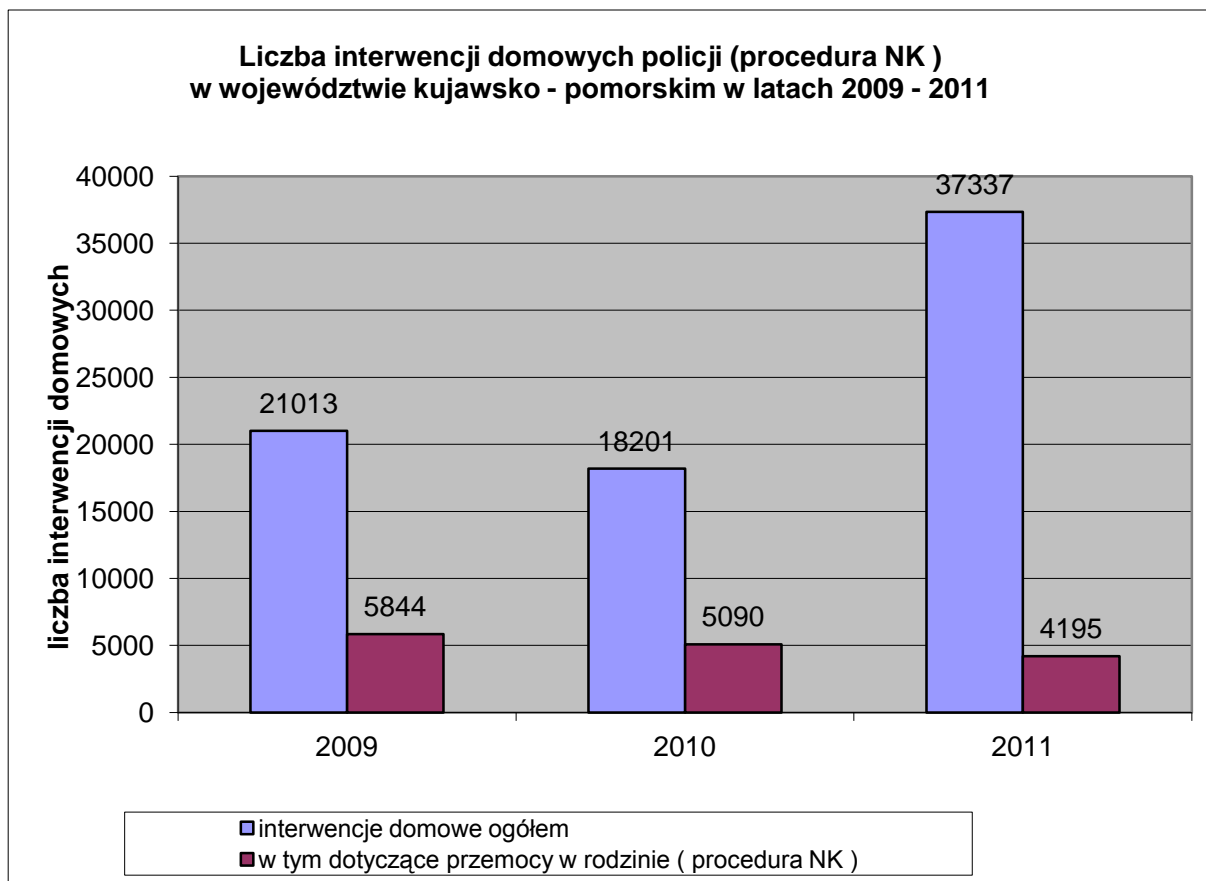

■ liczba interwencji domowych ogółem
 ■ liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie (procedura NK)

Ryc. 4.1. Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie (procedura NK) w liczbie interwencji domowych ogółem (niezwiązanych z przemocą w rodzinie) przeprowadzonych przez policję województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 r.

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

W roku 2010, w województwie kujawsko-pomorskim interwencje domowe spadły o 13,38 % i wyniosły 1 8201 w stosunku do 2009, natomiast w roku 2011 były wyższe aż o 105,13 % w stosunku do roku 2010 i wyniosły 37 337. W związku z występowaniem przemocy w rodzinie (liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie ustalona na podstawie liczby Niebieskich Kart) w roku 2009 interweniowano 5 844 razy , natomiast w 2010 roku 5 090, co ukazuje spadek niniejszych interwencji o 12,90%. Ilość interwencji w roku 2011 wyniosła 4 195, czyli spadek o 17,58 % w stosunku do roku 2010. Z roku na rok maleje w województwie kujawsko-pomorskim liczba domowych interwencji policji w sytuacjach przemocy w rodzinie.

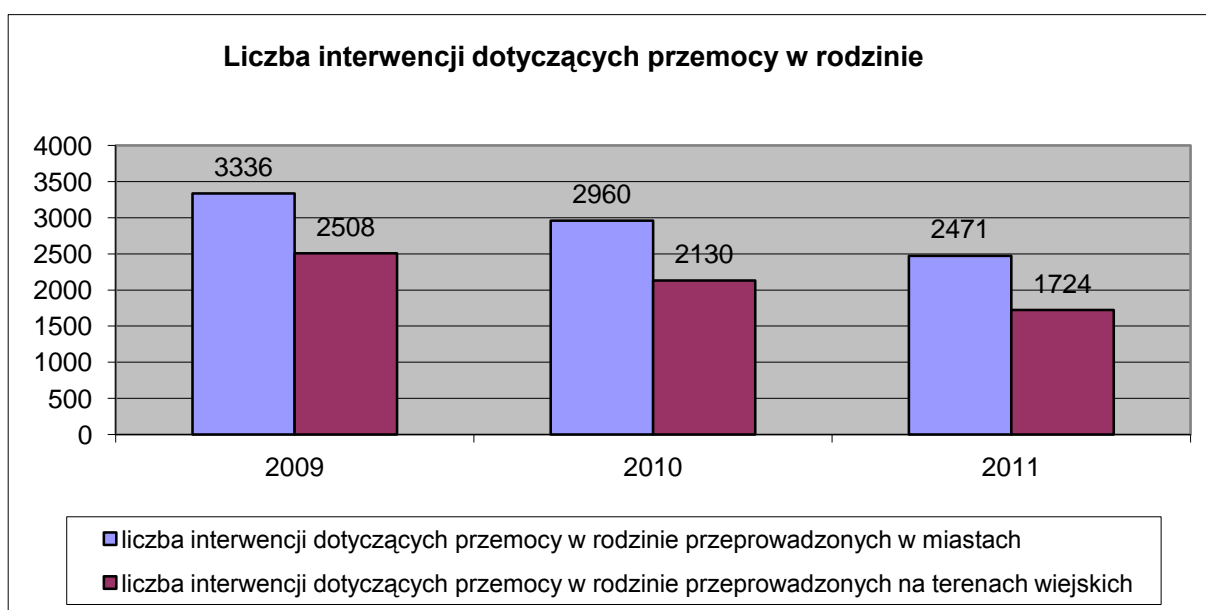
Ryc. 4.2. Liczba interwencji domowych policji (procedura NK) w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2009-2011

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

Statystyki prowadzone przez policję obejmują wyłącznie zgłoszone przypadki stosowania przemocy, czyli takie, których konsekwencją była interwencja policji. Dane zawarte powyżej przedstawiają zaledwie pewien odsetek tego zjawiska, bowiem obrazują wyłącznie liczby zgłoszonych aktów przemocy w rodzinie. Materiały prezentowane nie uwzględniają sytuacji niezgłoszonych, stąd brak prawdziwego rozmiaru tego zjawiska.

Określając miejsce interwencji, należy stwierdzić, iż częściej interweniowano w miastach niż na wsi. Ma na to wpływ: wiedza i świadomość mieszkańców oraz pracowników służb zajmujących się przemocą w rodzinie; zaufanie społeczne: stosunki sąsiedzkie, kontrola społeczna, zaufanie do instytucji; dostęp do usług specjalistycznych. Ale ujawnieniu przemocy w rodzinie

w mieście, sprzyjają także – związane z liczbą mieszkańców i stylem życia – większe poczucie anonimowości i bezpieczeństwa, co zmniejsza poczucie wstydu i może zmobilizować do działania mającego na celu zmianę sytuacji. Kobiety są w rodzinach rolnych znacznie bardziej zależne od mężczyzn, ich pracy i udziału w utrzymaniu rodziny. Czynniki ekonomiczne mogą być bardzo ważne przy podejmowaniu decyzji o zgłoszeniu przemy, a obawa przez utratą żywiciela rodziny jest znacznie mocniejszym hamulcem na wsi niż w mieście.³

Ryc. 4.3. Liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

W rozumieniu stosowanej przez Policję procedury Niebieskich Kart, osobami pokrzywdzonymi na skutek przemocy są nie tylko bezpośrednie ofiary przemocy, ale również dzieci, przebywające w rodzinie, w której dochodzi do przemocy. Dzieci są osobami pokrzywdzonymi w sensie procedur Niebieskiej Karty zarówno w przypadku stosowania wobec nich przemocy fizycznej lub/i psychicznej, jak również gdy są świadkami przemocy w rodzinie. Stan silnego napięcia związanego z niepewnością i brakiem jasnych reguł zachowania rodzica, jest dla dziecka podstawowym źródłem zagrożenia. Według rejestrów

³ Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie: komentarz do wyników badań; Raport z badania eksperckiego IDEABLOG zrealizowanego na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

policyjnych ze sporządzonych podczas interwencji „Niebieskich Kart” wynika, że na terenie województwa kujawsko-pomorskiego spadła liczba ofiar przemocy w rodzinie. Na przestrzeni lat 2009–2011 liczba ta spadła o 2 608.

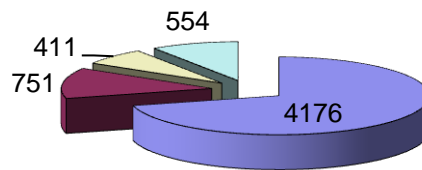

Ryc.4.4. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

Zgodnie z dominującą tendencją, w 2011 r. największą grupę pokrzywdzonych stanowiły kobiety – 4 176 (70,87%) w stosunku do ogółu pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej która wynosiła 5 892. Wśród ofiar znaleźli się również małoletni do ukończenia lat 13 – 751 (12,75%), małoletni od 13 do 18 lat – 411 (6,98%) a także mężczyźni – 554 (9,40%).

Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w 2011 r.

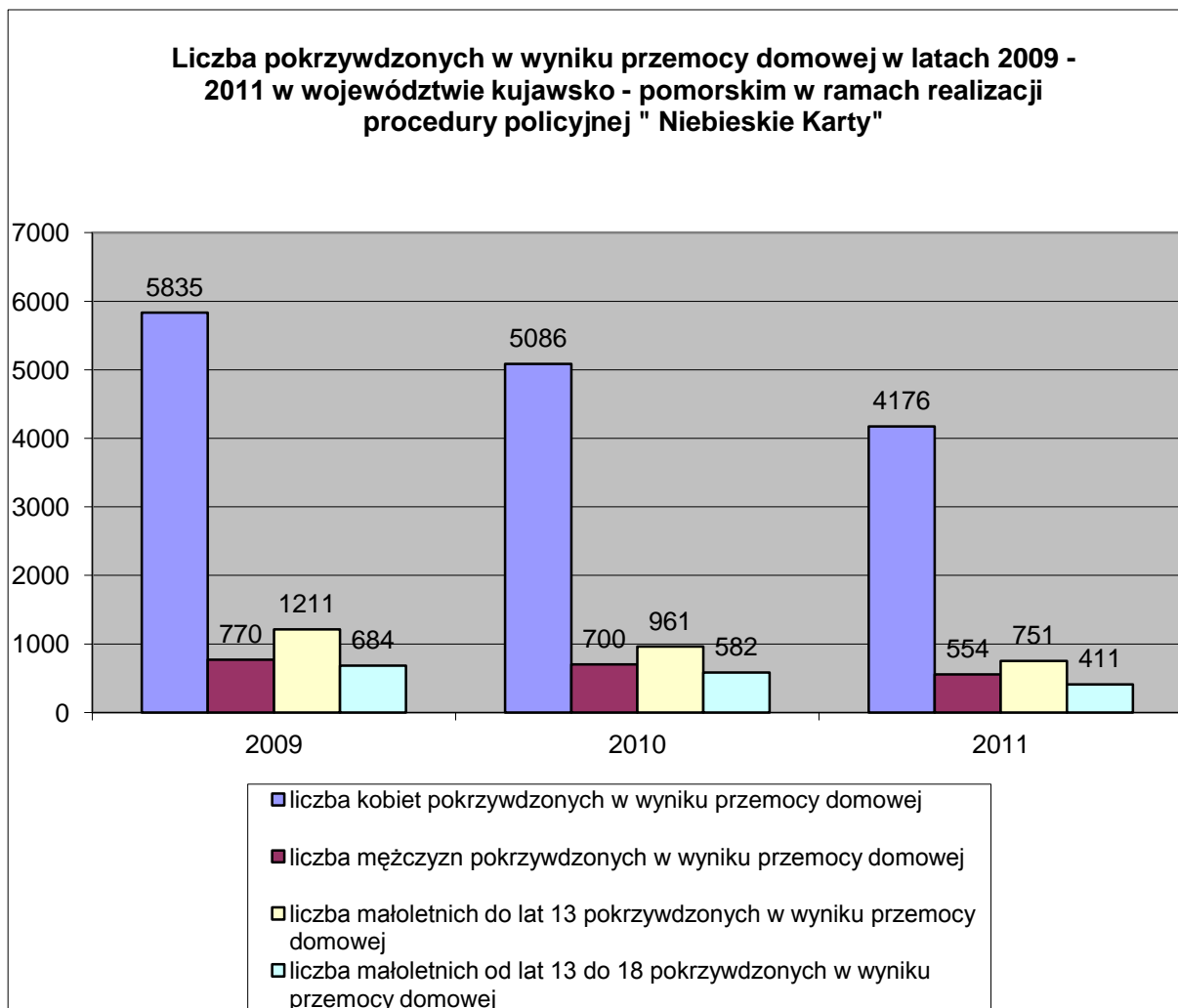

- liczba kobiet pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej
- liczba mężczyzn pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej
- liczba małoletnich do lat 13 pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej
- liczba małoletnich od lat 13 do 18 pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej

Ryc. 4.5. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w 2011 r.

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

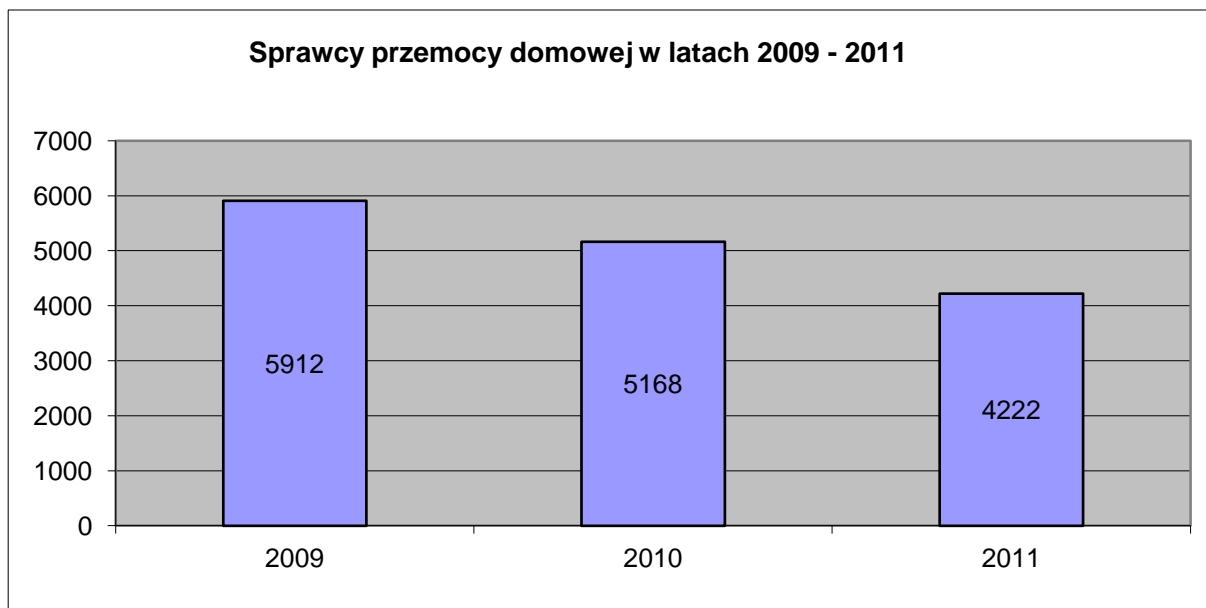
Nie można zapomnieć o dotychczas w niewielkim stopniu rozpoznanym zjawisku przemocy domowej wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Ryc. 4.6. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2009-2011 w województwie kujawsko-pomorskim w ramach realizacji procedury policyjnej „Niebieskiej Karty”

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

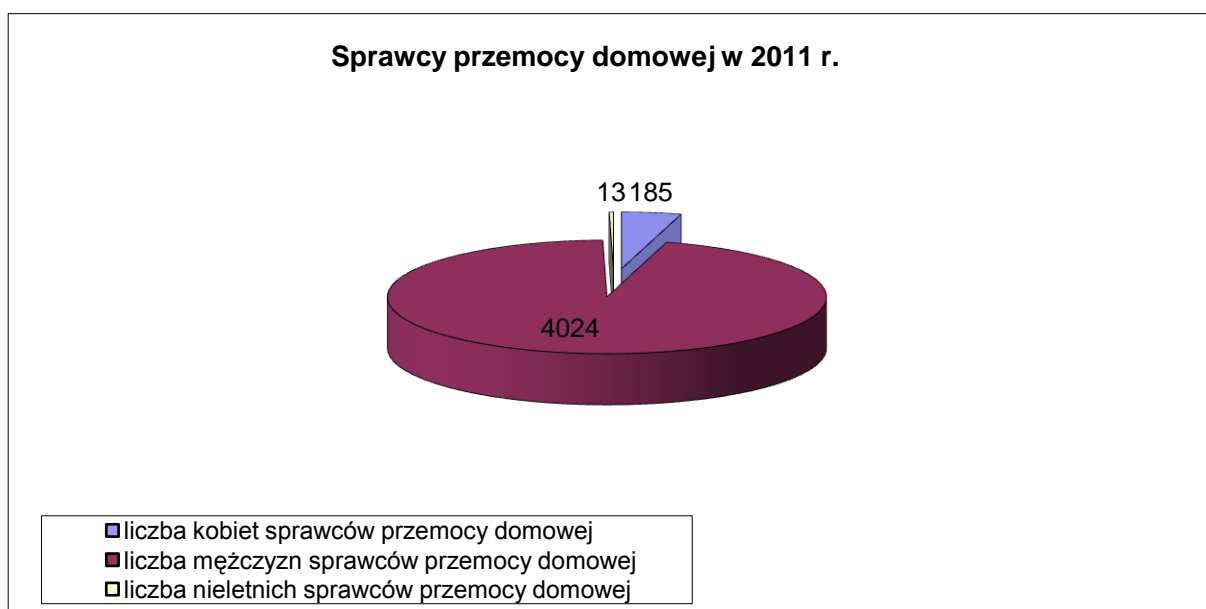
W związku ze spadkiem liczby interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie, w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano tendencję spadkową wielkości liczby osób, w zachowaniu których ujawniono przemoc domową. Szczegółowo przedstawia to Ryc. 4.7.

Ryc. 4.7. Sprawcy przemocy domowej w latach 2009-2011

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

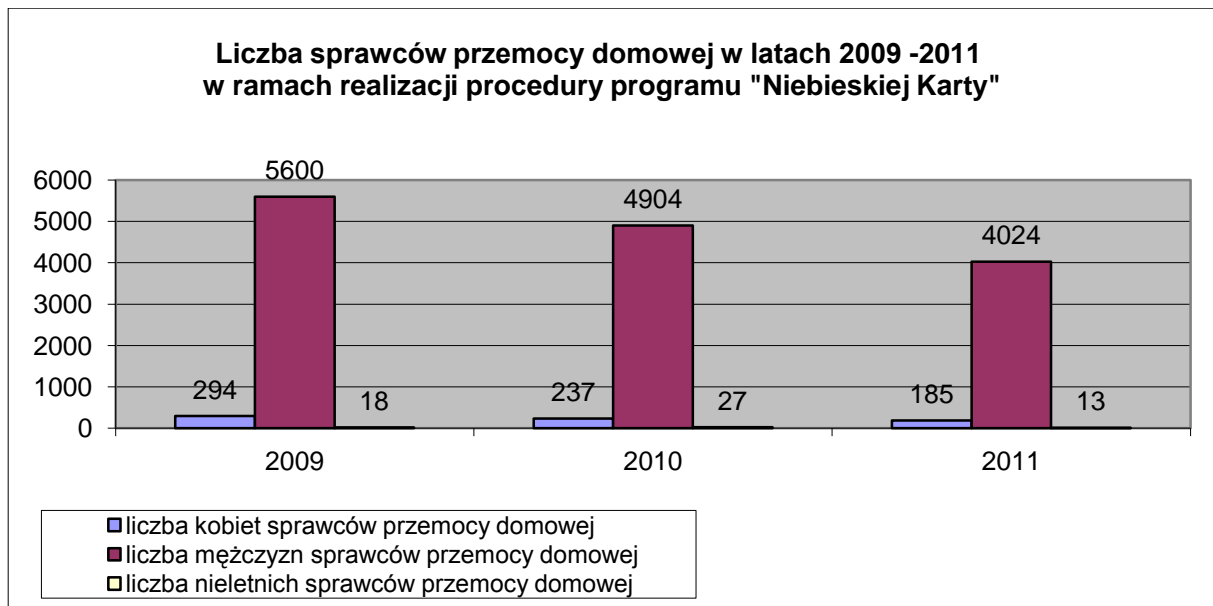
W 2011 sprawcami przemocy w 95,31% przypadków byli mężczyźni – 4 024. Odnotowano również przypadki przemocy ze strony kobiet – 185 i nieletnich – 13.

Ryc. 4.8. Sprawcy przemocy domowej w 2011 r.

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

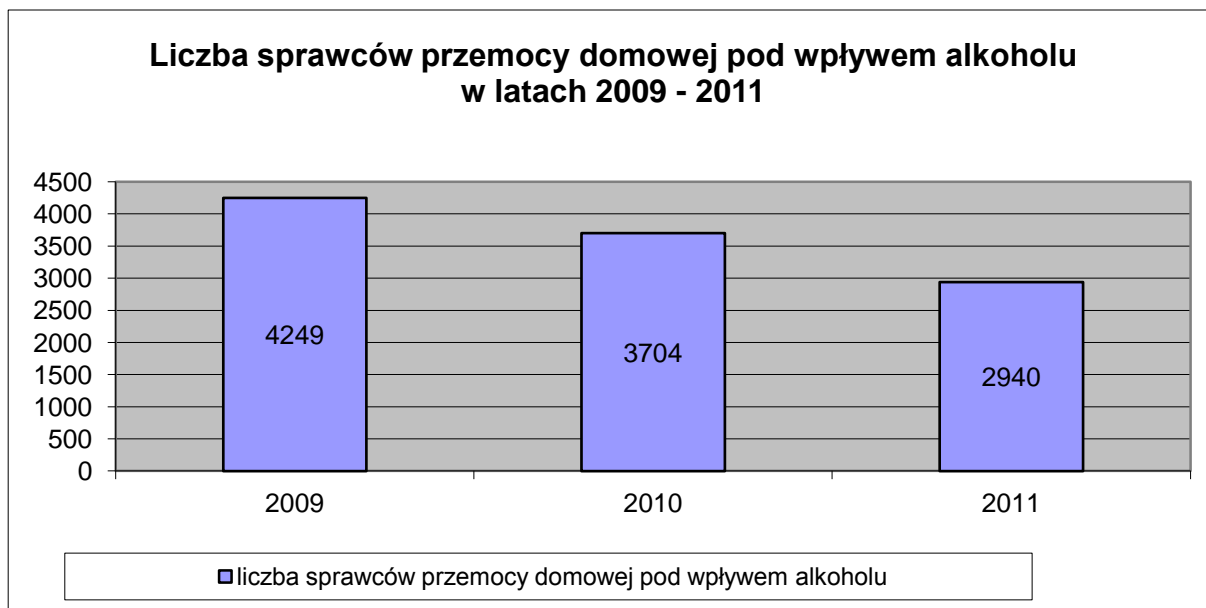
Podobna tendencja utrzymywała się w latach wcześniejszych. Zarówno w 2009 jak i w 2010 r. wśród sprawców przemocy domowej zdecydowanie przeważali mężczyźni. Przemoc mężczyzn w stosunku do żyjących z nimi kobiet jest zjawiskiem, które osiąga wszystkie grupy społeczne i występuje bez względu na stan majątkowy, wykształcenia czy ról społecznych. Niewielki odsetek sprawców przemocy domowej stanowiły kobiety oraz nieletni.

Ryc. 4.9. Liczba sprawców przemocy domowej w latach 2009-2011 w ramach realizacji procedury programu „Niebieskiej Karty”

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

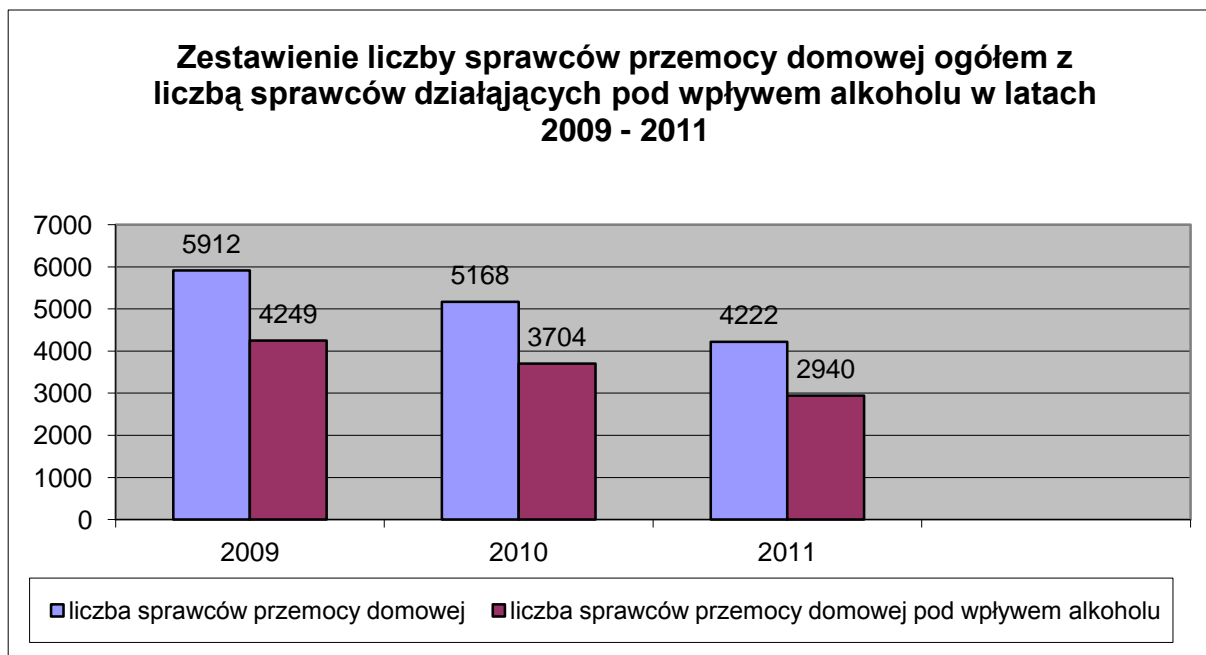
W latach 2009 – 2011 w ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty ujawniono sprawców, którzy w momencie stosowania przemocy znajdowali się pod wpływem alkoholu. Z uzyskanych i przedstawionych danych wynika, że zmalała liczba sprawców przemocy domowej, w tym dokonujących aktów przemocy pod wpływem alkoholu.

Ryc. 4.10. Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w latach 2009-2011

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

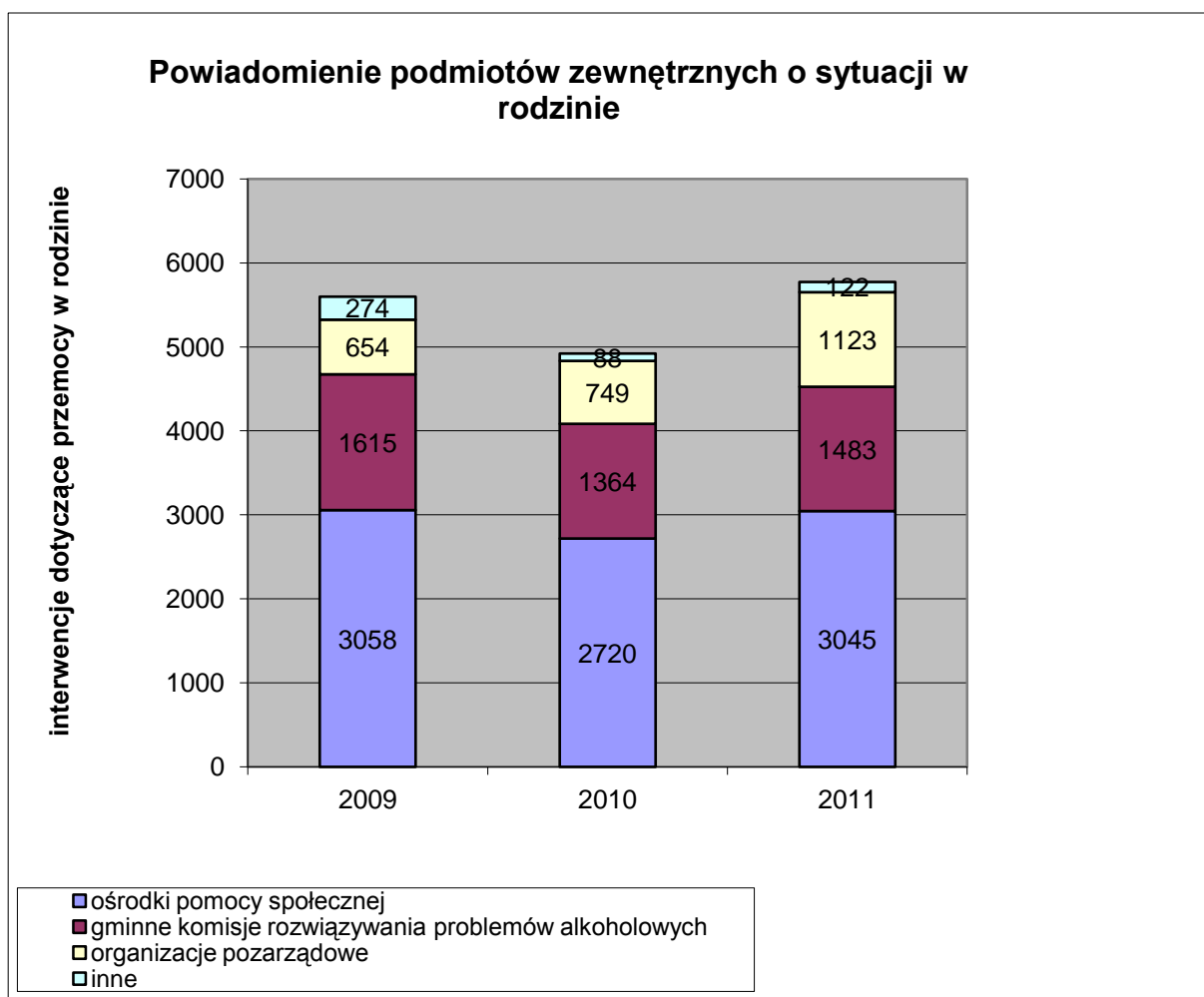
Zestawienie liczby sprawców przemocy ogółem z liczbą sprawców działających pod wpływem alkoholu wskazuje na częste współwystępowanie obu problemów. Nadal pomimo faktu iż agresja nie jest objawem uzależnienia – najczęściej do aktów przemocy dochodzi w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu (prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych). Wynika to z zaburzeń funkcjonowania psychospołecznego osób nadużywających alkoholu bądź innych środków zmieniających świadomość. Dzieci i młodzież wychowująca się w rodzinie z problemem uzależnienia jest uczona strzec tajemnicy dotyczącej pijącego rodzica, co często wpływa na traktowanie przemocy jaka się pojawia w rodzinie, również jako tabu. Takie „blokowanie” ekspresji dziecka może sprzyjać występowaniu zaburzeń natury psychicznej jak i somatycznej u dziecka. Uczucia wstydu, lęku, strachu jakie towarzyszą dziecku potęgują jego poczucie izolacji i odosobnienia w społeczeństwie a także pozostawania w zagrożeniu przemocy.

Ryc. 4.11. Zestawienie liczby sprawców przemocy domowej ogółem z liczbą sprawców działających pod wpływem alkoholu w latach 2009-2011

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

Procedura „Niebieskich Kart” zakłada także możliwość powiadomienia przez jednostkę policji odpowiednich podmiotów zewnętrznych, takich jak Ośrodki Pomocy Społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacji pozarządowych wykonujących zadania zlecone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego, które z racji prowadzonej działalności są także zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Częstotliwość takich zdarzeń ilustruje wykres poniżej.

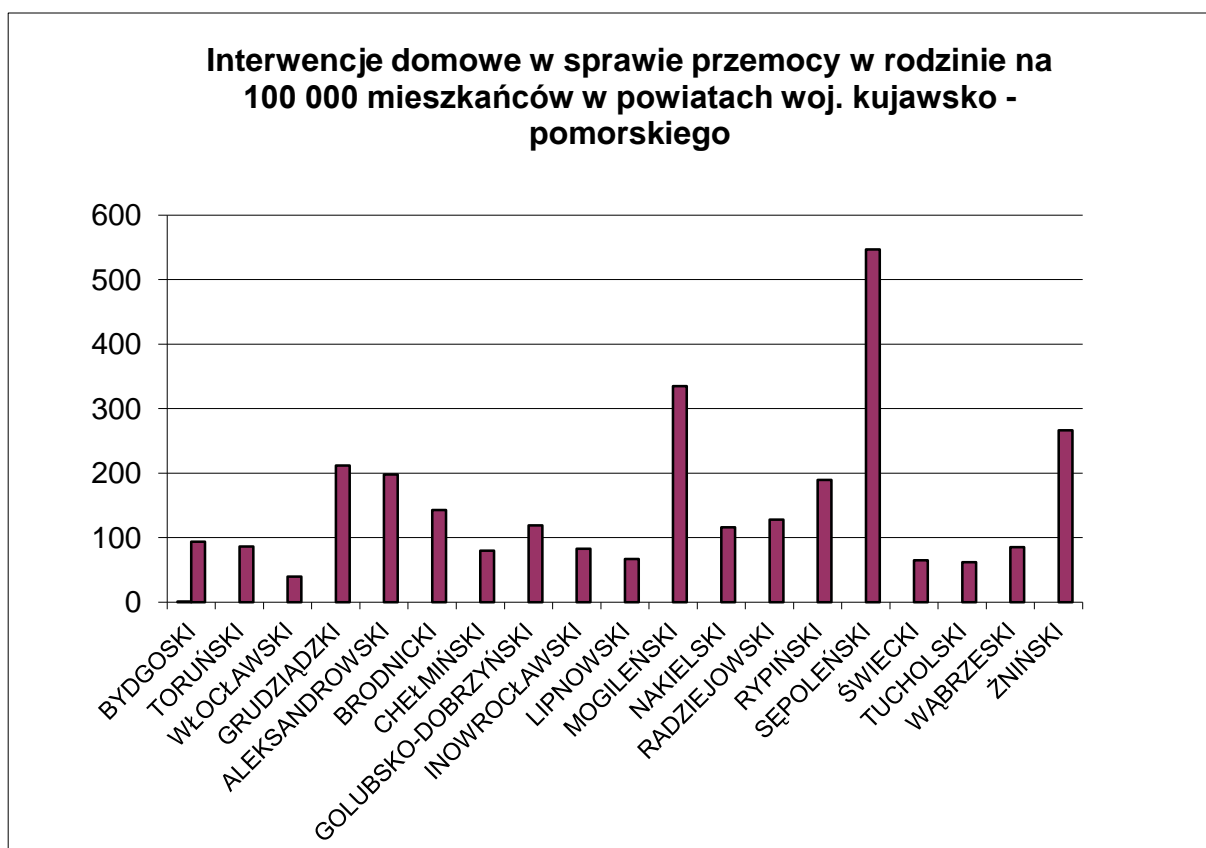
Ryc. 4.12. Powiadomienie podmiotów zewnętrznych o sytuacji w rodzinie

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

Jak wskazują dane przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji, liczba informacji przesłanych przez policję do lokalnych Ośrodków Pomocy Społecznej nieznacznie wzrosła w 2011 r. w porównaniu do roku ubiegłego. Wzrosła również liczba powiadomień o sytuacji rodziny przekazanych do gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Widać dobrą współpracę z organizacjami pozarządowymi, które wykonują zadania zlecone przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Największy wzrost współpracy zaistniał pomiędzy jednostkami policji a innymi podmiotami, takimi jak: placówki opiekuńczo-wychowawcze, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla

ofiar przemocy w rodzinie. Ukazuje to stałe natężenie współpracy pomiędzy policją i wymienionymi instytucjami, która jest niezwykle ważna ze względu na uzupełnianie się ich działalności. Rozpoczęta przez policję interwencja może być przyczynkiem do skierowania wyspecjalizowanych działań i pomocy w kierunku ofiar i sprawców przemocy domowej.

Szacując skalę zjawiska, warto również przyjrzeć się jak wygląda nasilenie problemu przemocy domowej na terenie województwa. Dane policyjne gromadzone przez Komendy Powiatowe oraz Miejskie w województwie, obrazują przestrzenny rozkład i zróżnicowanie przemocy w rodzinie. Poniższy wykres przedstawia rozkład interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w 2012 r. Zgromadzone dane wskazują, że najczęściej interwencji odnotowano w powiecie sępoleńskim oraz mogileńskim. Najmniej interwencji w sprawie przemocy domowej miało miejsce w powiecie włocławskim i tucholskim. Aby lepiej zobrazować rozkład przestrzenny zjawiska, warto zestawzić liczbę interwencji dotyczących przemocy w rodzinie odnotowaną w poszczególnych powiatach z liczbą mieszkańców tych powiatów. Małe nasilenie interwencji przypadających na jednego mieszkańca powiatu może, ale nie musi oznaczać, że na danym terenie problem przemocy jest zjawiskiem marginalnym. Stopień nasilenia interwencji może być związany z poziomem ujawnienia problemu przez ofiary oraz z zaangażowaniem poszczególnych służb w realizację procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie.

Ryc. 4.13. Interwencje domowe w sprawie przemocy w rodzinie na 100 000 mieszkańców w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy

4.1. Zasoby instytucjonalne w województwie kujawsko-pomorskim

W województwie kujawsko - pomorskim funkcjonują następujące instytucje, których działanie związane jest ze zjawiskiem przemocy w rodzinie:

- **1** Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu;
- **19** Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, **4** Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie – obie wymienione instytucje wykonują zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności: prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach, prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej, tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia, a także

opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela 4.1. Liczba sprawców przystępujących i kończących programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Lata	Liczba sprawców, którzy przystąpili do programów	Liczba sprawców, którzy ukończyli program
2009	19	10
2010	47	27
2011	111	87

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS-03, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy

- **144** Ośrodki Pomocy Społecznej – w tym, 17 miejskich, 35 miejsko-gminnych oraz 83 gminne, które wykonują zadania gminy z zakresu pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności polegające na: przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków celowych, pracy socjalnej, tworzeniu gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, tworzeniu gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzeniu poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywaniu i realizacji programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzeniu gminnych ośrodków wsparcia;
- **24** Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne – udzielające pomocy psychologiczno- pedagogicznej dzieciom, młodzieży oraz rodzicom, między innymi poprzez: wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, problematyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka, terapię zaburzeń rozwojowych i zaburzeń dysfunkcyjnych, prowadzenie edukacji

prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli, wspomaganie wychowawczej funkcji rodzin;

- 3 Sądy Okręgowe i 11 Sądów Rejonowych;
- 4 Rodzinne Ośrodki Diagnostyczno-Konsultacyjne;
- 3 Kuratorów Okręgowych działających przy Sądach Okręgowych;

Kuratorzy Sądowi działający przy Sądach Rejonowych, którzy prowadzą sądowe postępowania wykonawcze między innymi wobec sprawców przemocy skazanych na kary nieizolacyjne, a także sprawują nadzory nad rodzinami, w których występuje przemoc w formie zaniedbania;

- 4 Prokuratury Okręgowe i 24 Prokuratury Rejonowe – zobowiązane, w sytuacji istnienia uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa, do wszczęcia postępowania przygotowawczego celem sprawdzenia, czy faktycznie do niego doszło;

4 Komendy Miejskie Policji, 15 Komend Powiatowych Policji – zgodnie z Ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 z późn. zm.), do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, zapewnianie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, informowanie ofiar i świadków o przysługujących prawach, możliwościach i miejscach uzyskania pomocy, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców;

- 58 Jednostek poradnictwa specjalistycznego - specjalistyczne poradnictwo jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej udzielane osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Oferowany rodzaj świadczonego poradnictwa to: konsultacje prawne psychologiczne i rodzinne. Prawne, realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów; psychologiczne, realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii; rodzinne, obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.
- 20 Noclegowni i schronisk, świadczących miejsca noclegowe osobom, wobec których prokurator wydał nakaz opuszczenia lokalu do trzech miesięcy lub sąd orzekł eksmisję za znęcanie się psychiczne lub fizyczne nad rodziną. W stosunku do tych osób - z uwagi na ich zachowanie - nie mają zastosowania okresy ochronne zakazujące eksmisji w okresie od 1 listopada do 31 marca. Do zadań schroniska należy:
 - zaspakajanie podstawowych potrzeb bytowych (zapewnienie bezpiecznego schronienia, wyżywienie, odzież);
 - pomoc w leczeniu wszelkiego rodzaju chorób i uzależnień;
 - pozyskiwanie miejsc pracy dla podopiecznych;
 - pomoc w powrocie do społeczeństwa, uczestnictwo w życiu społecznym i rodzinnym.

4.1.1. Punkty Konsultacyjno-Informacyjne (PIK)

W roku 2011 w województwie kujawsko-pomorskim działało 40 punktów konsultacyjno-informacyjnych pomagających ofiarom przemocy w rodzinie.

Punkty służą poradą, wsparciem dla osób i rodzin będących w sytuacji kryzysowej, szczególnie związanej z problematyką uzależnień. Tego typu instytucje prowadzą również działalność informacyjną i edukacyjną oraz profilaktyczną dla dzieci i młodzieży. Liczba punktów konsultacyjnych w regionie spadła w porównaniu z 2009 rokiem o 26 jednostek. W 2010 było ich 25.

Instytucje prowadzone przez kujawsko-pomorskie gminy, pomagające ofiarom przemocy w rodzinie udzieliły w roku 2011 pomocy 1704 osobom. Liczba osób, którym udzielono pomocy w roku 2011 jest wyższa niż wartość dla roku 2010 (1177 osób), oraz niższa dla roku 2009 (3423).

W województwie kujawsko-pomorskim w roku 2011 w instytucjach zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wypełniono 1053 Niebieskich Kart. 959 zebrano w instytucjach podlegających gminom, 94 w instytucjach prowadzonych przez powiat. Dla porównania w roku 2009 w województwie kujawsko-pomorskim zebrano 1317 Niebieskich Kart (1105 w instytucjach gminnych, 212 w instytucjach powiatowych), zaś w roku 2010 – 976 (908 w instytucjach gminnych, 68 w instytucjach powiatowych). Wyraźny jest spadek ilości wypełnianych Niebieskich Kart w instytucjach gminnych jak i powiatowych w roku 2011 i 2010 w odniesieniu do roku 2009.

4.1.2. Ośrodki Wsparcia

W całym województwie w 2009 roku znajdowało się 6 ośrodków wsparcia, z czego 5 funkcjonowało na poziomie gminy, a 1 na poziomie powiatu. Do 2011 roku liczba gminnych ośrodków spadła do 1, natomiast powiatowych nie ma w ogóle. Łącznie z gminnych ośrodków wsparcia w 2009 roku skorzystało 174 osób, w 2010 nieco mniej – 92 osoby, natomiast w 2011 liczba ta spadła do 23. Liczba gminnych ośrodków z miejscami całodobowymi utrzymała się na tym samym poziomie w obserwowanym okresie 2009 – 2011 w liczbie jednego

ośrodka. Ośrodek wsparcia prowadzony przez powiat udzielił pomocy 560 osobom w 2009 roku, w roku 2010 nie odnotowano liczby osób korzystających, doprowadzając do jego całkowitej likwidacji w 2011 roku. W ciągu trzech lat (2009 – 2011) spadła liczba miejsc całodobowych, dostępnych w ośrodkach wsparcia na terenie województwa, których w 2009 było 29, a w 2011 roku 4. Spadła również liczba osób korzystających z miejsc całodobowych w gminnych ośrodkach wsparcia.

4.1.3. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia

Tworzenie i prowadzenie Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd powiatowy, w myśl ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zadanie to finansowane jest z budżetu państwa. Z usług w specjalistycznych ośrodkach wsparcia mogą korzystać osoby dotknięte przemocą i jej skutkami. Pomoc realizowana jest w trzech obszarach: interwencji, potrzeb bytowych oraz w zakresie terapeutyczno-wspomagającym. W zakresie interwencji ofiarom przemocy udziela się: schronienia na okres do 3 miesięcy, natychmiastowej pomocy: medycznej, psychologicznej, wsparcia. W zakresie potrzeb bytowych SOW zapewnia: schronienie, wyżywienie i odzież. W zakresie terapeutyczno-wspomagającym specjaliści dokonują: diagnozy i opracowują długofalowy plan pomocy ofierze, prowadzone jest poradnictwo: medyczne, psychologiczne, prawne i socjalne, prowadzona jest psychoterapia indywidualna ukierunkowana na wsparcie ofiar przemocy oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobami stosującymi przemoc, prowadzone są grupy wsparcia i grupy psychoterapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie, prowadzone są programy korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc. Od 2009 do 2011 roku w województwie działały 2 Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia w: Tucholi i Jaksicach (powiat inowrocławski). W 2009 roku z pomocy

w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia skorzystało 838 osób, natomiast w 2010 roku liczba ta wzrosła do 1134 a w 2011 wyniosła 1018.

4.1.4. Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Ośrodki Interwencji Kryzysowej realizują zadania powiatu w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej, a także schronienia w razie potrzeby ochrony zdrowia i życia osób. Działalność OIK ukierunkowana jest na świadczenie pomocy osobom, dzieciom, rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji kryzysowej w wyniku zdarzenia losowego, sytuacji rodzinnej lub trudnych przeżyć osobistych. Podstawowym celem Ośrodka jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej, podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, zmierzających do przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. Nie każdy powiat posiada na swoim terenie Ośrodek Interwencji Kryzysowej. W województwie kujawsko-pomorskim takich powiatów jest 9. W obserwowanym okresie 2009-2011 liczba OIK spadła: w 2009 było ich 16, w 2010-12, a w 2011 liczba ta spadła do 10.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Celem działania pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Pomoc udzielana przez pracowników socjalnych obejmuje przede wszystkim:

- przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i udzielenie wsparcia (np. wysłuchanie, udzielanie porad, informacji o innych miejscach/osobach, które pomagają w trudnych sytuacjach);
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, bytowych;
- współpraca z innymi instytucjami w celu niesienia pomocy rodzinie;
- wizyty w środowisku rodziny i sprawdzanie jej sytuacji;
- udzielenie pomocy finansowej, rzeczowej.

Tabela 4.2. Rodziny objęte świadczeniami z pomocy społecznej z powodu przemocy z terenu województwa kujawsko – pomorskiego

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2009	1060	3690
2010	848	2820
2011	1113	3566

Źródło: Sprawozdanie roczne MPiPS-03, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy

Zespoły Interdyscyplinarne - realizacja zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z chwilą wejścia w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w gminach rozpoczęto działania w zakresie tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy, na który składają się między innymi opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. Z informacji przedstawionych przez 144 gmin z terenu województwa kujawsko - pomorskiego wynika, że wszystkie z nich powołały Zespoły Interdyscyplinarne.

5. Priorytety oraz kierunki interwencji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie realizacji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy

Priorytetowymi kierunkami interwencji samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest tworzenie i rozwijanie spójnego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie oraz pomoc rodzinom uwikłanym w zjawisku przemocy.

„Wojewódzki program przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020” zakłada trzy główne kierunki interwencji:

- 1) Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy poprzez inicjowanie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- 3) Wspieranie samorządów powiatowych i gminnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w wypełnianiu ich ustawowych zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy.

6. Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ograniczanie przyczyn i skutków zjawiska na terenie województwa kujawsko - pomorskiego

6.1. Cele szczegółowe

Cel 1. Wszechstronne wsparcie rodzin dotkniętych przemocą oraz opracowanie programów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

1.1. Organizacja pomocy prawnej i psychologicznej w ramach Biura ds. Polityki Prorodzinnej i Przeciwdziałania Przemocy, dla rodzin dotkniętych przemocą;

1.2. Inicjowanie wspólnych przedsięwzięć z instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi („dobre praktyki”), wymiana doświadczeń i wiedzy;

1.3. Opracowanie ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

1.4. Opracowanie ramowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;

1.5. Propagowanie w szkołach programów profilaktycznych oraz innych działań uświadamiających i uwrażliwiających uczniów na problemy przemocy.

Cel 2. Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji pracowników służb, instytucji, organizacji pozarządowych (w szczególności pracowników oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, policji, sądów, prokuratur i innych) specjalizujących się w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Działania:

2.1. Organizacja szkoleń w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy;

2.2. Organizacja szkoleń w zakresie prowadzenia działań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

Cel 3. Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy i możliwości wsparcia.

Działania:

3.1. Organizacja i udział samorządu województwa kujawsko-pomorskiego w kampaniach społecznych dotyczących zjawiska przemocy;

3.2. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych i szkoleniowych dotyczących przemocy w rodzinie;

3.3. Organizacja konferencji, warsztatów, szkoleń i pogadanek w zakresie problematyki przemocy;

3.4. Promowanie stylu życia i form komunikacji służących poprawie relacji społecznych i wzmocnieniu więzi rodzinnych;

3.5. Prowadzenie powszechnego serwisu internetowego dotyczącego zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel 4. Wspieranie inicjatyw oraz lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej

Działania:

4.1. Uświadamianie i popularyzacja wśród samorządów konieczności rozwoju infrastruktury pomocy instytucjonalnej w obszarze przemocy domowej jako niezbędnych komponentów wojewódzkiego systemu wsparcia dla ofiar przemocy poprzez: akcje informacyjne, konferencje, szkolenia itd.

4.2. Wprowadzenie systemu dotowania organizacji pozarządowych celem realizacji zadań zleczanych w zakresie problematyki przemocy w rodzinie;

4.3. Organizacja interdyscyplinarnych działań z zakresu przemocy w rodzinie.

7. Plan finansowy i źródła finansowania programu

Plan finansowy opracowany został w celu określenia źródeł finansowania i wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań. W planie finansowym ujęte zostały przewidywane wydatki na realizację działań określonych w celach szczegółowych programu. Wysokość nakładów finansowych będzie określona w uchwale budżetowej województwa na każdy kolejny rok realizacji programu.

Program finansowany będzie ze środków budżetu województwa ujętych w dwu kategoriach:

Kwota A – środki własne samorządu województwa,

Kwota B – środki z budżetu województwa pozyskane:

- od samorządów gminnych w ramach realizacji – postanowień Porozumień o wspólnej realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Porozumienia zawierane są na podstawie art. 8 ust.1, art. 14 ust.1, pkt 2,4 i 5 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 roku, poz. 596 z późn.zm), art. 216 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 157, poz. 1246 z późn. zm.) oraz art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356) i art. 6 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.);
- w ramach dotacji z budżetu państwa na realizację „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”;
- z funduszy unijnych.

Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w 2011 roku określa Uchwała Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr III/533/10 z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie budżetu województwa na rok 2011 (z późn. zm.)

Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w 2012 roku określa Uchwała Nr XVI/293/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 grudnia 2011 r. w sprawie budżetu województwa na rok 2012 (z późn. zm.)

Tabela 7.1. Środki finansowe przeznaczone na realizację działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2011-2012 r.

Rok	Środki własne województwa	Środki pozyskane	Łączna kwota
	A	B	A+B
1	2	3	4
2011	250 000,00	93 000,00	343 000,00
2012	310 000,00	78 000,00	388 000,00
Razem	560 000,00	171 000,00	731 000,00

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydział Pomocy i Polityki Prorodzinnej

Jako kwotę wyjściową dla ustalenia wysokości środków niezbędnych dla właściwej realizacji Programu w poszczególnych latach przyjęto kwotę ujętą w uchwale budżetowej województwa na rok 2013.

Program zakłada możliwość weryfikacji wysokości nakładów finansowych przeznaczonych na jego realizację w zależności od możliwości finansowych samorządu w poszczególnych latach. Ponadto na wysokość każdorocznie zaangażowanych środków wpływać będzie także wysokość wpływów pozyskanych w ramach porozumień od samorządów gminnych województwa. Zakładany jest wzrost tych wpływów jako konsekwencja przystępowania kolejnych samorządów do porozumień a tym samym ich partycypacji w finansowaniu Programu. Działania z zakresu Programu, wspierane będą

również w ramach istniejących możliwości przez finansowe instrumenty polityki strukturalnej realizowanej przez UE. Podejmowane interwencje mogą być finansowane w szczególności ze środków EFS, w ramach celu tematycznego 9 – „Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem”. Pozwoli to na realne zwiększenie środków zaangażowanych na realizację Programu.

Tabela 7.2. Szacowane środki finansowe na realizację działań programu w rozbiciu na poszczególne lata

Rok	Środki własne województwa A	Środki z budżetu woj. Pozyskane B	Łączna kwota A+B
1	2	3	4
2013	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2014	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2015	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2016	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2017	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2018	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2019	322 000,00	78 000,00	400 000,00
2020	322 000,00	78 000,00	400 000,00
Razem	2. 576. 000,00	624 000,00	3. 200. 000,00

Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydział Pomocy i Polityki Prorodzinnej

8. Monitorowanie realizacji programu

Tabela 8.1. Tabela monitorowania realizacji „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”

Lp.	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa dla 2010 roku	Wartość osiągnięta w 2011 roku	Wyniki zagregowane do roku 2020
CEL 1: Wszechstronne wsparcie rodzin dotkniętych przemocą oraz opracowanie programów w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.					
1.	Liczba udzielonych porad prawnych	Ewidencja udzielonych porad	903	1109	8500
2.	Liczba nowo założonych kart porad prawnych	Ewidencja kart porad prawnych	317	272	2200
3.	Liczba udzielonych porad psychologicznych	Ewidencja udzielonych porad psychologicznych	459	465	3300
4.	Liczba konsultacji psychologicznych	Ewidencja konsultacji psychologicznych	208	276	2700
5.	Liczba wspólnych przedsięwzięć z instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy	Raporty z przedsięwzięć	2	3	22
6.	Liczba opracowanych programów zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	Dane własne Departamentu	1	1	3
7.	Liczba programów profilaktycznych realizowanych w szkołach	Dane własne Departamentu	0	0	6
CEL 2: Zwiększenie kompetencji i kwalifikacji pracowników służb, instytucji, organizacji pozarządowych (w szczególności dla pracowników oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, policji, sądów, prokuratur i innych) specjalizujących się w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.					
1.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie udzielania wsparcia ofiarom przemocy	Raporty ze szkoleń	3	4	28

2.	Liczba osób, które ukończyły szkolenie z zakresu udzielania wsparcia ofiarom przemocy	Raporty ze szkoleń	365	420	2100
3.	Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie pracy ze sprawcą przemocy	Raporty ze szkoleń	1	1	7
4.	Liczba osób, które nabyły uprawnienia do pracy ze sprawcą przemocy	Raporty ze szkoleń	0	20	105
CEL 3: Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy, wiedzy i możliwości wsparcia					
1.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	1	0	7
2.	Uczestnictwo samorządu województwa w kampaniach ogólnopolskich	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	2	2	14
3.	Liczba cykli wydawniczych materiałów edukacyjno – informacyjnych i szkoleniowych opracowanych w ramach przedmiotowego programu	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	2	0	16
4.	Liczba przeprowadzonych konferencji	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	2	1	7
5.	Liczba przeprowadzonych warsztatów/szkoleń/pogadank	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	2	2	8
8.	Liczba akcji promocyjnych służących poprawie relacji społecznych i rodzinnych	Roczne sprawozdanie z realizacji zadań województwa	0	0	4
9.	Utrzymanie	Roczne	0	0	1

	dostępności serwisu internetowego	sprawozdanie z realizacji zadań województwa			
CEL 4: Wspieranie inicjatyw oraz lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej					
1.	Liczba podpisanych porozumień z gminami	Sprawozdania z realizacji umów zawartych z gminami	97	98	144
2.	Liczba nowoutworzonych instytucjonalnych form wsparcia wg kategorii – patrz str. 30-34	Dane w posiadaniu K-PUW w Bydgoszczy	Brak danych	52	60
3.	Liczba zawartych umów na realizację zadań zleczanych organizacjom pozarządowym	Dokumentacja konkursowa (ogłoszenia konkursowe)	0	0	21
4.	Liczba wniosków o wsparcie lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy	Dokumentacja własna Departamentu	0	0	7

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Spraw Społecznych, Wydział Pomocy i Polityki Prorodzinnej

W ramach monitoringu Departament Spraw Społecznych do dnia 31 marca każdego roku opracuje i prześle właściwej merytorycznie Komisji Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego raport z realizacji Programu za rok ubiegły.

Po zakończeniu realizacji całości Programu Departament Spraw Społecznych sporządzi i prześle Sejmikowi Województwa Kujawsko – Pomorskiego do 31 marca 2021 roku raport końcowy.

9. Podstawowe założenia i system realizacji (realizacja programu)

Podstawowym założeniem „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020” jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ograniczanie przyczyn i skutków zjawiska na terenie województwa kujawsko – pomorskiego.

Za realizację oraz koordynację działań objętych Programem odpowiedzialny jest Departament Spraw Społecznych Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Partnerzy zewnętrzni w realizacji Programu to:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Wojewoda Kujawsko – Pomorski;
- instytucje naukowe;
- samorządy powiatowe i gminne województwa kujawsko – pomorskiego;
- organizacje pozarządowe działające w obszarze przeciwdziałania przemocy;
- organy wymiaru sprawiedliwości;
- służby utrzymania prawa i porządku;
- mieszkańcy województwa.

Osiągnięcie celu głównego programu zakładane jest poprzez realizację czterech grup działań, w ramach określonych w Programie celów szczegółowych, skierowanych zarówno do instytucji publicznych województwa, jak i bezpośrednio do jego mieszkańców.

Pierwszy obszar oddziaływań polega na udzielaniu wszechstronnego wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą. Program zakłada zapewnienie tej grupie osób pomocy prawnej i psychologicznej. Pomoc ta realizowana będzie zarówno przez pracowników Biura ds. Polityki Prorodzinnej i Przeciwdziałania Przemocy, jak i przez specjalistów w zakresie prawa i psychologii realizujących swe zadania w ramach Kujawsko – Pomorskiej Niebieskiej Linii, Telefonicznego Pogotowia dla Ofiar Przemocy.

W zależności od potrzeb wsparcie udzielane ofiarom przemocy może mieć charakter porady prawnej, pomocy w sporządzaniu korespondencji przed

procesowej i procesowej, aż do pełnienia zastępstwa procesowego. Uzupełnieniem powyższego jest pomoc psychologiczna polegająca na udzieleniu jednorazowego lub wielokrotnego wsparcia psychologicznego oraz prowadzeniu mediacji bądź terapii.

Program zakłada także opracowanie przez powołany w tym celu zespół autorski dwóch programów szczegółowych:

- ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Programy te będą uwzględniać regionalną specyfikę zjawiska przemocy i bazować na dotychczasowych doświadczeniach w zakresie sposobów jej przeciwdziałania. Ich opracowanie i wdrożenie do realizacji na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego pozwoli samorządowi województwa na dostarczenie osobom i instytucjom pracującym z rodzinami dotkniętymi zjawiskiem przemocy instrumentów podnoszących jakość i skuteczność pracy zarówno z ofiarą, jak i sprawcą przemocy.

Istotnym komponentem Programu realizowanym we współpracy z Kujawsko - Pomorskim Kuratorem Oświaty oraz organami prowadzącymi szkoły będzie propagowanie w szkołach programów profilaktycznych oraz innych działań uwrażliwiających uczniów na negatywne konsekwencje stosowania przemocy jako sposobu rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Działania powyższe zmierzać będą do wykształcenia u dzieci i młodzieży umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami oraz postaw i wzorców braku akceptacji dla stosowania przemocy.

Drugi obszar aktywności samorządu województwa w ramach Programu skierowany jest przede wszystkim do pracowników służb, instytucji, organizacji

pozarządowych specjalizujących się w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zakłada on prowadzenie szkoleń dla tych grup zawodowych. Ich podstawą będą opisane wyżej podprogramy ramowe - pracy ze sprawcą przemocy oraz z ofiarą tego zjawiska. Zakładanym efektem ww. szkoleń będzie wzrost ilości osób profesjonalnie przygotowanych do pracy w obszarze przemocy, standaryzacja procedur szkoleniowych w skali województwa a także wzrost dostępności świadczonych usług wspierająco – edukacyjnych.

Ponadto w ramach współpracy z samorządowymi wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi (np. ROPS) realizowane będą szkolenia interdyscyplinarne, których celem będzie zapoznanie pracowników służb, instytucji i organizacji pozarządowych, w szczególności pracowników oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, z dobrymi praktykami oraz stworzenie płaszczyzny wymiany doświadczeń i wiedzy.

Osobną, trzecią grupę działań w ramach realizacji Programu będą przedsięwzięcia zmierzające do podnoszenia świadomości społecznej mieszkańców regionu o zjawisku przemocy, wiedzy o sposobach przeciwdziałania, a w przypadku jej zaistnienia o możliwościach uzyskania wsparcia.

Cele powyższe będą realizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi, instytucjami naukowymi, regionalnymi mediami i polegać będą przede wszystkim na:

- organizowaniu i udziale w kampaniach społecznych, konferencjach, warsztatach, szkoleniach na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy;
- opracowywaniu i rozpowszechnianiu materiałów informacyjnych, edukacyjnych, i szkoleniowych dotyczących przemocy w rodzinie;
- prowadzeniu różnorodnych działań na rzecz wspierania rodziny.

Czwartym komponentem Programu jest wspieranie inicjatyw oraz lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy.

W ramach tego obszaru aktywności Program zakłada działania informacyjne, edukacyjne i promujące idee rozwoju infrastruktury pomocy instytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania skutkom przemocy domowej. Grupą docelową tych działań będą odpowiedzialni za tworzenie prawa miejscowego członkowie organów stanowiących jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego województwa kujawsko – pomorskiego: radni gmin, powiatów, a także organy wykonawcze – wójtowie, burmistrzowie, prezydenci, członkowie zarządów powiatów.

Ponadto w ramach przedmiotowego komponentu Programu planowane jest uruchomienie, w ramach środków zabezpieczonych przez samorząd województwa, dotacji dla organizacji pozarządowych na realizację przez nie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy. Utworzenie w ramach Programu grantu dotacyjnego stanowić będzie „dobrą praktykę” i propagować wśród samorządowców ideę udzielania przez gminy i powiaty województwa kujawsko – pomorskiego wsparcia w ramach dotacji organizacjom pozarządowym na zadania związane z problematyką przemocy w rodzinie. Działania powyższe doprowadzą w założeniu do utworzenia na obszarze województwa spójnego systemu wsparcia dla ofiar przemocy.

Program będzie realizowany w oparciu o plan rzeczowo-finansowy. Plan rzeczowo-finansowy będzie przygotowywany przez komórkę organizacyjną Departamentu Spraw Społecznych odpowiedzialną za realizację Programu, w terminie do 31 grudnia roku poprzedzającego następny rok budżetowy. Plan rzeczowo-finansowy będzie zawierał zestawienie wszystkich planowanych w danym roku działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych Programu, ze wskazaniem źródeł finansowania oraz wysokości środków przeznaczonych na realizację. Projekt planu rzeczowo-finansowego na dany rok

przyjmowany będzie przez Zarząd Województwa w formie uchwały. Nadzór nad realizacją działań oraz wydatkowaniem środków zgodnie z harmonogramem będzie sprawować Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych.

Z uwagi na fakt, iż w ramach zespołu autorskiego były reprezentowane wszystkie organy i instytucje realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie odstąpiono od zlecenia dokonania ewaluacji ex-post projektu przedmiotowego Programu.